

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГАЗЕТНО-ІНФОРМАТИВНИХ ТЕКСТІВ АРАБСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Переклад є надзвичайно складним та багатогранним видом людської діяльності, в якому взаємодіють різноманітні культури, образи мислення, літератури, епохи, особистості, різні рівні розвитку, традиції та установки. За визначенням В.Н.Комісарова, переклад – це «вид мовного посередництва, в якому зміст іншомовного тексту передається іншою мовою шляхом створення цією мовою комунікативно рівноцінного тексту»¹. Зазначимо, що процес входження перекладу до сфери вивчення мовознавства супроводжувався значними труднощами і завершився порівняно недавно, адже основи наукової теорії перекладу почали розроблятися лише в середині ХХ ст., коли проблеми перекладу привернули увагу лінгвістів. Після закінчення Другої світової війни відбувся т. з. «інформаційний вибух», тобто різке зростання обсягів обміну інформацією на міжнародному рівні, що супроводжувалося збільшенням масштабів перекладацької діяльності у світі та удосконаленням фахової підготовки великої кількості перекладачів. У цей період на перший план вийшов переклад політичних, комерційних, науково-технічних та інших «ділових» матеріалів, де особливості індивідуально-авторського стилю, як правило, не мають великого значення. У зв'язку з цим перекладачі все чіткіше стали усвідомлювати, що основні труднощі перекладу, а також увесь характер перекладацького процесу зумовлюються відмінностями у структурах і правилах функціонування мов, що беруть участь у цьому процесі. Окрім того, збільшення вимог до адекватності перекладу також підкреслювало роль одиниць мови.

При вивченні специфіки окремого підвиду перекладу спеціальною теорією перекладу «вивчаються три ряди факторів, що повинні враховуватися при розгляді перекладів даного типу»². По-перше, приналежність оригіналу до певного функціонального стилю може впливати на характер перекладацького процесу і потребувати від перекладача застосування особливих методів та прийомів. По-друге, орієнтованість на оригінал може визначити стилістичні характеристики тексту перекладу, а отже, і необхідність вибору таких мовних засобів, які характеризують аналогічний функціональний стиль у мові перекладу. По-третє, внаслідок взаємодії зазначених факторів можуть бути виявлені власне перекладацькі особливості, пов'язані як із загальними рисами та відмінностями між мовними ознаками аналогічних функціональних стилів у мові оригіналу та мові перекладу, так і з особливими умовами і задачами перекладацького процесу цього типу.

Узагальнюючи сказане вище, ми можемо стверджувати, що спеціальна теорія перекладу вивчає вплив на процес перекладу мовних особливостей певного функціонального стилю у мові оригіналу, аналогічного йому функціонального стилю у мові перекладу, а також взаємодії цих мовних явищ. Під функціональним стилем мається на увазі «певний соціально усвідомлюваний різновид мовлення, що відповідає тій чи іншій сфері суспільної діяльності та формі свідомості, має своєрідне стилістичне забарвлення, створюване особливостями функціонування у цій області мовних засобів та специфічною мовленнєвою організацією (структурою), а також свої норми відбору і сполучення мовних одиниць, що визначаються завданнями комунікації у відповідній сфері»³. Розвиток газетної мови, як і мовлення взагалі, визначається двома взаємно протилежними векторами: по-перше, це «тенденція до вироблення фонду стійких виразів (кліше), до стандартизації мови, а по-друге, – намагання усунути кліше, які перетворилися на штампи, що пов'язане із пошуками засобів оновлення мови, створення нових кліше»⁴.

¹ Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – М.: Высшая школа, 1990. – С. 248.

² Там само. – С. 109.

³ Кожина М. Н. О специфике художественной и научной речи в аспекте функциональной стилистики. – Пермь, 1966. – С. 13.

⁴ Солганик Г. Я. О языке газеты. – М.: Наука, 1968. – С. 13.

У межах кожного функціонального стилю ми можемо виділити деякі мовні особливості, вплив яких на хід та результат процесу перекладу є доволі значний. У газетно-інформативних текстах, наряду із важливою роллю політичних термінів, імен, назв і взагалі великим обсягом суспільно-політичної лексики, – це особливий характер заголовків, широке використання газетних кліше, наявність елементів розмовного стилю та жаргонізмів і т. д. Окрім таких загальних особливостей, у кожній мові аналогічний функціональний стиль має свої специфічні мовні риси. У інформаційних повідомленнях йдеться про явища, що є доступними для розуміння широкому загалові неспеціалістів, прямо чи опосередковано пов'язаних із їхнім життям чи інтересами. Оскільки завдання в основному полягає у повідомленні певних фактів дійсності, необхідним є точне визначення понять та явищ. Звідси випливає важлива роль термінів, імен та назв, які однозначно вказують на предмет думки. Широке використання у газетно-інформаційному тексті імен та назв робить повідомлення конкретним і „адресним” для певних осіб, закладів чи районів. При цьому мається на увазі наявність у читача значних фонових знань, що дозволяють йому пов'язати назву з певним об'єктом. Назви та імена нерідко використовуються у скороченій формі; такі скорочення можуть бути невідомими читачеві, але їх значення розшифровується у самому повідомленні. Щоправда, існує велика кількість таких скорочених назв, до яких читачі давно звикли і які, таким чином, не потребують роз'яснень, являючи собою один із видів труднощів, що зустрічаються при перекладі текстів даного функціонального стилю.

Політичний термінологію, що є особливо характерною для мови газети, притаманний ряд специфічних особливостей, таких як менша „суворість” та впорядкованість термінологічних систем у суспільно-політичній сфері порівняно із науковим стилем, багатозначність термінів, наявність термінів-синонімів, скорочених термінів чи назв. Одному і тому самому терміну можуть надаватися різні значення в залежності від поглядів автора та ідеологічного забарвлення тексту, в якому він використаний.

В царині фразеології газетно-інформативний стиль відрізняє широке використання «готових формул» або кліше. До них належить велика кількість ввідних зворотів, що вказують на джерело інформації, сталі вирази із стертою образністю, низка політичних штампів.

Отже, як вже зазначалося вище, виявлення мовної специфіки того чи іншого функціонального стилю проводиться в рамках спеціальної теорії перекладу для того, щоб визначити ступінь впливу цієї специфіки на процес перекладу, на характер і способи досягнення еквівалентності при перекладі матеріалів даного типу. Ступінь такого впливу залежить не тільки від лексико-граматичних особливостей оригіналу, але й від співвідношення з аналогічними явищами у мові перекладу. Процес та результат перекладацького процесу великою мірою визначається також тим, які спільні та відмінні мовні риси притаманні аналогічним матеріалам у мові оригіналу та мові перекладу. Цей фактор обов'язково повинен бути врахований у процесі перекладацької діяльності.

У сучасному арабському світі газети та журнали є найбільш масовим типом арабомовної друкованої продукції, в них найбільш повно та широко висвітлюються і коментуються поточні події та конкретні факти із життя країн арабського регіону, всебічно аналізуються проблеми їх економічного, політичного, суспільного, культурного життя. Оперативно реагуючи на зміни, що відбуваються у повсякденному житті, преса активно сприяє модернізації літературної арабської мови, особливо на лексичному (створення нових вживань та значень слів, утворення неологізмів, запозичення та ін.) та синтаксичному (синтаксис речення) рівнях. Нові мовні явища, які виникають на сторінках преси, так чи інакше сприяють зміні і виробленню нових загальних норм мови, а також її демократизації. Враховуючи тематичну різноманітність газетно-журнальних матеріалів, широкий діапазон їх жанрової та стилістичної варіативності, розглядаючи пресу не тільки як джерело повсякденної інформації, ми можемо стверджувати, що ретельно відібрані із сучасних арабських газет матеріали можуть стати надійною основою для всебічного вивчення сучасної літературної арабської мови у всій сукупності її функцій, а також для дослідження окремих її аспектів.

Мова арабських газет має вибірковий характер: у рамках літературної арабської мови було вироблено систему особливих неоднорідних газетних жанрів⁵. Найпростішими з погляду мови і стилістично безособовими є хронікально-інформаційні, інформаційні тексти та тексти, що стосуються поточних подій внутрішнього та міжнародного життя та розраховані на широкі кола читачів. Більш складними є інформаційно-описові тексти, які містять розширену інформацію, звіт, інтерв'ю, статтю; а найбільшим ступенем складності характеризуються публіцистичні тексти, що розраховані на ерудованого та обізнаного у літературній мові читача. Такі тексти майже завжди лексично та синтаксично ускладнені, емоційно виразні. Нерідко вони виконані у відповідності до вимог арабської класичної риторики. До публіцистичних текстів належать авторські огляди та коментарі, передові статті, та, деякою мірою, фельетони. На відміну від інформаційно-описових текстів, які є предметом даного дослідження, з їх стандартною мовою та характерним «безособовим» викладом матеріалу, публіцистичні тексти (так само як і художні), характеризуються індивідуально-авторським відбором мовних засобів, які відображають загальнолітературну норму, та їх своєрідним, індивідуально-авторським використанням. В них завжди присутній експресивно-естетичний елемент. У мовному відношенні «у сучасній арабській публіцистиці виділяють два визначальні напрямки – архаїзований та модернізований. Перший відзначається прагненням до використання стилістичних засобів, характерних для старої риторики – метафори, метонімії, порівняння, перифрази, синтаксичних паралелізмів, ритмізації мови та ін. Другий напрямок відрізняється «демократичністю» мови, прагненням чітко та ясно, без риторичних прикрас, довести до читача зміст тексту. Найяскравіше втілення ці дві тенденції знаходять у жанрі ораторських виступів»⁶. Згадані вище типові функціональні різновиди письмової літературної мови, характерні для сучасної арабської преси, доповнюються матеріалами інших стилів – офіційними заявами, діловими документами, творами художньої літератури і т. д., що дозволяє говорити про розмаїття мовних стилів, що представлені на сторінках газет.

Розглядаючи мову арабської преси у складному взаємозв'язку її різноманітних жанрів, слід зазначити, що для сучасного етапу її розвитку характерна особлива система лінгвостилістичних особливостей, що проявляється у частоті використання мовних засобів, їх своєрідному перерозподілі: відносному переважанні іменників над дієсловами, жіночого роду, певних форм іменників (аль-джарра), відносних прикметників (аль-мударія), індикатива, дієслівних форм 3-ї особи, іменних та атрибутивних словосполучень, об'єктних словосполучень із масдарами, що зберігають ознаку процесуальності, у якості головного слова, простих речень, ускладнених різноманітними зворотами, складнопідрядних конструкцій; а також у специфіці використання емоційно-експресивних засобів, які надають додаткової стилістичної забарвленості текстам публіцистичного стилю, для яких вони, власне, і є найбільш характерними. У мові арабської преси ми можемо спостерігати «органічну взаємодію і синтез диференціальних та інтегральних ознак, обумовлених специфікою процесу мовленнєвої комунікації у суспільно-політичній сфері спілкування»⁷. Для сучасних текстів соціально-політичного спрямування характерна наявність зазначених диференціальних та інтегральних ознак, що реалізуються за допомогою лінгвістичних засобів різноманітних рівнів мовної системи. Так, у лексико-семантичній сфері стиледиференціюючою ознакою текстів газетно-інформативного стилю є суспільно-політична лексика і термінологія, які складають ядро їх лексичного складу. Частота використання даної групи лексики у суспільно-політичній царині спілкування є доволі значною у порівнянні з іншими сферами.

У той самий час досліджуваний мовний стиль тісно взаємодіє з іншими функціональними різновидами арабської літературної мови, що проявляється передусім на рівні лексики. Вплив цієї взаємодії і пояснює появу в мові газети визначень зі сфери історії, філософії, економіки, а також науково-технічної та офіційно-ділової термінології. У мові газетних текстів можна також виділити нестильову лексику, що не є характерною для даного

⁵ Белкин В. М. Язык арабской прессы: (информационно-описательные тексты). – М.: Изд-во МГУ, 1988. – С. 4.

⁶ Белкин В. М. Язык арабской прессы: Публицистические тексты / МГУ им. М. В. Ломоносова. Ин-т стран Азии и Африки; Ред. В. Г. Щербакова. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1986. – С. 4.

⁷ Спиркин А. Л. Лингвостиллистическая характеристика арабской публицистической письменной речи: Автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук (10.02.22). – М., 1981. – С. 7.

стилю. Причому в кількісному відношенні така лексика значно більше ядра, а її склад необмежений: міжстильова лексика, тематична лексика, що визначається темою статті, а також слова, які наближаються до основних типів внутрішньостильової лексики. Слід зазначити, що словник арабської публіцистичної мови відрізняється відносно стійким і стандартизованим характером. За А. Л. Спіркіним, «лексика, що використовується у суспільно-політичних матеріалах, за ознакою оціночності поділяється на три розряди: позитивнооціночний, негативнооціночний і нейтральний»⁸. На думку Спіркіна, така класифікація даної лексики – «найважливіша особливість публіцистичної мови»⁹. У той самий час слід враховувати ту обставину, що реалізація даного принципу у великій мірі залежить від контексту суспільно-політичних текстів. Існування вказаних вище розрядів та їх взаємодія є доказом системної організації суспільно-політичної лексики, яка являє собою не хаотичний набір слів, а сукупність розрядів, організованих у відповідності до певних принципів і закономірностей тобто систему.

Позитивно-оціночна лексика характеризується функціональною єдністю. Вона полягає у тому, що даний різновид лексики виражає позитивну оцінку і має однорідні семантико-стилістичні якості та забарвленість: «видатні успіхи», «братська дружба», «плідна співпраця», «тісні стосунки» та ін.

Негативне окреслення предметів і явищ суспільно-політичної реальності передається за допомогою імен, в семантичній структурі яких ми можемо спостерігати тенденцію до посилення негативно-оціночного компонента конотативного значення. Слова цього розряду об'єднують схоже функціональне використання у якості засобів передачі негативної оцінки: «терор», «екстремістська група», «найманці» та ін.

Функцію яскравої негативної оцінки виконує група відносних прикметників та дієприкметників активного стану, які піддаються процесу «осякнення» і проявляють узагальнено-оціночне значення, стерту семантику. Значення цих слів настільки широке, що вони втрачають власну «предметність» і починають означати найвищий ступінь якості предмету чи явища суспільно-політичної реальності, який виражається означуванням іменником; такі слова перетворюються на «своєрідні інтенсиви»¹⁰: «варварське бомбардування», «татарська орда» («частини штурмовиків»), «віроломна агресія» і т. ін.

Нейтральна лексика, за А. Л. Спіркіним, поділяється на дві групи – «лексику часової та локальної приуроченості, використання якої пов'язане із виконанням інформативної функції, і т. зв. «стройову лексику», до якої відносять слова широкого, нерідко дуже узагальненого, навіть дещо розмитого значення, яке реалізується повністю в контексті, у складі стійких зворотів нефразеологічного характеру»¹¹. Такі слова оціночно-нейтральні, але сформовані за їх участю словосполучення, як правило, оціночні: «зброя», -

букв.: «нафтова зброя» («нафта як засіб боротьби»), «брязкати зброєю», «брязкіт зброї» і т. д.

Основним шляхом формування суспільно-політичної лексики є переносне вживання загальнолітературної лексики, супроводжуване посиленням у ній оціночного компонента конотативного значення: розглянемо масдар IV породи дієслова , що означає «з'єднуватися, зчіплятися; спаюватися, спарюватися (про метали)», використовується в суспільно-політичній сфері для передачі поняття «тісного єднання»: «єдність народів». При цьому переносне вживання може з часом закріпитися в новому значенні у даній сфері або залишатися випадково вживаним.

Розглянемо основні особливості перекладу арабської суспільно-політичної лексики українською мовою. «Під суспільно-політичною лексикою розуміються: 1) терміни, що називають наукове поняття, наприклад: «військовий аташе» – ; 2) т.зв. номенклатурні терміни (або номенклатура), що називають предмети та поняття, прямо не співвіднесені із науковими поняттями, наприклад: «під суворим міжнародним контролем» – ; 3) ті елементи загального словникового складу мови, які є частотни-

⁸ Спіркін А. Л. Лингвостилистическая характеристика арабской публицистической письменной речи: Автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук. (10.02.22). – М., 1981. – С. 9.

⁹ Там само. – С. 10.

¹⁰ Спіркін А. Л. Лингвостилистическая характеристика арабской публицистической письменной речи: Автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук. (10.02.22). – М., 1981. – С. 10.

¹¹ Там само. – С. 11.

ми або стилістично характерними для текстів суспільно-політичної тематики, наприклад, арабські дієслова: _____, а також прикметники та дієприкметники _____ і т. д.; 4) фразеологізми, що зустрічаються у таких текстах, зокрема: «крокодилові сльози» – _____, «п'ята колона» – _____, «поставити крапки над «і»» – _____ і т. д.»¹².

Перекладачу необхідно пам'ятати про дві характерні риси арабської суспільно-політичної термінології. По-перше, в арабських термінах та номенклатурі спостерігається великий обсяг дублетних позначень. Наприклад, для поняття «нормалізація відносин» ми можемо нарахувати не менш ніж чотири відповідника:

_____, причому найсучаснішим та найвишванішим можна вважати зворот _____, однак решта також все ще використовується. По-друге, арабська суспільно-політична лексика і номенклатура не так чітко виділена із загального словникового складу як українська. Там де в українській мові існує фіксоване для суспільно-політичних текстів позначення, зокрема, «нарошувати військовий потенціал», в арабській мові часто вживаються слова, які широко зустрічаються у текстах на іншу тематику та в інших функціональних стилях, наприклад: _____.

Головні труднощі перекладу арабської суспільно-політичної лексики пов'язані також із такими її особливостями, як недостатність її виділеності із загального лексичного складу, а також широка синонімія. Перша особливість потребує від перекладача постійного вичерпного аналізу контексту. При цьому він повинен пам'ятати, що в арабському терміні приховані теми лексичного і граматичного характеру, які у будь-який момент здатні опинитись на поверхні, і тоді переклад даного слова звичним термінологічним відповідником виявиться грубою помилкою. Так, зокрема, арабське слово _____ стійко зустрічається у складі словосполучення _____ із термінологічним значенням «політика відкритих дверей», але у текстах може зустрітись й інше вживання цього слова:

«Довгий час Оман існував в умовах внутрішньої ізоляції, і лише з початку семидесятих років він почав встановлювати зв'язки із зовнішнім світом».

«У наш час демократія розцвітає і розвивається».

Роботу перекладача також ускладнює широка синонімія арабського терміну і суспільно-політичної лексики взагалі та наявність регіональних відмінностей. Регіоналізми виявляються у використанні тієї частини загального словникового складу, який широко представлений у текстах суспільно-політичної тематики. Порівняймо, наприклад, загальноарабський та йорданський варіанти наступних дієслів:

відставати – _____ – _____ (йорд.)

відправитись у... – _____ – _____ (йорд.)

пов'язуватися (про надії) – _____ – _____ (йорд.).

Певні труднощі для перекладу арабської суспільно-політичної лексики створюють також «відображені в ній особливості вербального мислення, такі як менший, порівняно з українською мовою, ступінь семантичної деталізації і частіше, ніж в українській мові, вживання метафори». Менший ступінь семантичної деталізації призводить при перекладі такої лексики на українську мову до контекстуальної конкретизації. Так, наприклад, слово _____ (букв.: «здоров'я») в одних текстах може конкретизуватися у термін «охорона здоров'я», а в інших – у термін «санепідемстанція». Що стосується «надлишкового» використання метафори, то часто перекладач мусить від неї відмовлятися:

(букв.: «Той, хто клав свою руку в руку кожного...»)

«Той, хто готовий до співробітництва із кожним...».

(букв.: «Не черпати своїм відром безпосередньо»)

«Не брати безпосередньої участі» або «Не мати до цього ніякого відношення».

¹² Финкельберг Н. Д., Майбуrow Н. А. Учебник общественно-политического перевода. Арабский язык (в 2-х томах). – Москва, Военный Краснознаменный институт, 1986. – Т.2 – С. 11.

Слід зазначити, що якщо при перекладі української суспільно-політичної лексики перевага залишається на боці регулярних відповідників, то при перекладі з арабської мови значно частіше в аналогічних ситуаціях ми змушені вдаватися до оказіональних тобто контекстуальних, замін.

Якщо говорити про переклад з української мови на арабську, то слід звернути увагу на такі явища, що мають місце під час процесу перекладу, а саме: 1) відбір тих мовних засобів арабської мови, які наближаються за своєю структурою до українських: «контр-революція» – або тоді як у арабських текстах у цьому значенні зустрічається слово ; «боротьба із зростанням цін» – (в оригінальному арабському тексті); 2) вживання більш стандартизованого та універсального набору термінів і номенклатури; при цьому потрібно уникати дублетних означень: брехлива версія – , а не ; 3) вживання калькованих перекладів для стійких українських виразів: спокійно та неупереджено – ; звітновиборна кампанія – ; первинна організація – ; республіканський – ; обласний – .

Розглядаючи проблему вибору адекватного відповідника у процесі перекладу, слід, перш за все, зазначити, що слово у тексті є елементом цілого і може бути перекладене лише як елемент цілого, а не як самостійна одиниця. «Контекст суттєво впливає на значення слова, включаючи його до складної системи (тексту) у якості одного з елементів цієї системи, і чим багатозначніше слово, тим в більшій мірі воно піддається впливу контексту»¹³. Ступінь впливу контексту впливає на те, наскільки певне слово у даному контексті зберігає своє словникове значення. У випадку, коли слово майже повністю втрачає своє словникове значення, зберігаючи малозначимі теми, частіше за все граматичного чи фонетичного характеру, відбувається процес десемантизації слова; коли ж слово під впливом контексту набуває додаткової семантичної значимості, ми можемо говорити про конкретизацію, тобто контекстуальне збагачення семантики слова за рахунок тієї конкретної ситуації, яка описується у тексті. Між цими полярними процесами знаходиться область зменшення впливу контекста аж до збереження за словом його значення, що зафіксоване у словнику. В залежності від ступеня впливу контексту на слово перекладач або використовує словникові відповідники, або шукає «оказіональні»¹⁴ рішення, здійснюючи пошук варіантних відповідників, аналогів або вдаючись до перекладацьких трансформацій.

Яскравим прикладом втрати в контексті самостійного денотативного значення, тобто десемантизації, може служити арабське дієслово (1. йти, приходити; 2. слідувати; 3. здійснювати, виконувати; 4. приводити, приносити; 5. знищувати; 6. закінчити, вичерпати). Хоча повносемантичні використання дієслова зустрічаються, наприклад, у художніх текстах, однак в інформативних текстах денотативний аспект значення послаблюється, і на перший план виступає граматичне значення дієслівного часу, а саме значення теперішнього результативного. Це значення може бути визначене як «стан, який зберігається у даний момент і виник в результаті дії, яка завершилася до моменту мовлення»¹⁵.

Вибір українського відповідника для дієслова залежить, по-перше, від нормативних сполучень того українського слова, яке вибрано для перекладу арабського підмету (), і, по-друге, від вибору української форми вираження теперішнього результативного часу. Такою формою може стати:

1) дієприкметник пасивного стану минулого часу або співвідносна із пасивними дієприкметниками незмінна предикативна форма на -но, -то:

«Це рішення було *прийнято* після того, як уряд заявив про свою згоду взяти участь у конференції».

2) дієслово минулого часу доконаного виду:

«Цим візитом він *розпочав*...» –

3) дієслово теперішнього часу недоконаного виду:

¹³ Финкельберг Н. Д., Майбуров Н. А. Учебник общественно-политического перевода. Арабский язык (в 2-х томах). – Москва, Военный Краснознаменный институт, 1986. – Т.1 – С.20.

¹⁴ Там само. – С.21.

¹⁵ Там само. – С.22.

«У авангарді цих сил *іде* наша країна».

Слід також відзначити, що втрачаючи денотативне значення, дієслово *наближається* до допоміжних дієслів і набуває здатності з'єднуватися у реченні з великою кількістю якісно різноманітних імен-суб'єктів, наприклад: – «візит»; – «зустріч»; – «життя»; – «забруднення (навколишнього середовища)»; – «рішення»; – «держава» та ін.

Використання дієслова *і* його масдара *також* є прикладом виразного впливу контексту на значення слова. У цьому випадку контекст, що з'єднує слово із конкретною ситуацією, збагачує його семантичну значимість. Значення *у* словниках тлумачиться як позначення руху взагалі («фрухатись; ворухитися; проявляти активність») із можливою присутністю двох додаткових ознак: початку дії та тривалості (множинності). Як відомо, чим менше денотативних ознак міститься у семантичній системі окремого слова, тим ширше його сполучуваність у реченні. Так, дієслово *поєднується* із практично необмеженою кількістю різноманітних імен, як живих істот (– «керівництво; керівники», – «чоловік»), так і неживих, причому серед останніх зустрічаються як активні (– «держава»; – «збройні сили»), так і інактивні (– «позиція») терміни, а також окреслення абстрактних понять (– «багатство»). Широка сполучуваність веде до того, що за допомогою згаданого дієслова описується велика кількість конкретних ситуацій, у т.ч. й таких, для описання яких в українському тексті потрібне виокремлення більшої кількості додаткових семантичних ознак, ніж їх міститься у значенні окремо взятого слова *у*. В результаті при перекладі виникає необхідність уточнення характеру руху за допомогою перекладацьких трансформацій:

«Переговори стосувалися майбутніх політичних *дій* та двосторонніх відносин між Єгиптом та Сирією».

«Події *розгорталися* стрімко».

«У моїх жилах *тече* кров мого народу».

Отже, говорячи про лексико-семантичні аспекти мови арабської газети, ми можемо зробити висновок, що формування її лексичної системи зумовлене тими завданнями, що ставить перед собою газетно-журнальна публіцистика. Саме ці завдання викликають потребу у відборі адекватних мовних засобів, у т.ч. і лексичних. Серед інших факторів, що впливають на процес відбору лексичних засобів, ми можемо назвати особливості суспільно-політичної комунікації, склад аудиторії та ін. Сукупна дія усіх цих факторів призводить до функціональної орієнтації усіх засобів, використовуваних у даному стилі, і передусім лексичних. Відтак, основним шляхом формування суспільно-політичної термінології є переносне вживання загальнолітературної лексики. Розглядаючи труднощі перекладу арабської суспільно-політичної лексики на українську мову, необхідно зазначити дві характерні риси арабської суспільно-політичної термінології: великий обсяг дублетних позначень у арабських термінах, нечіткість її виділеності із загального лексичного складу, а також широка синонімія. Це потребує від перекладача постійного й оперативного аналізу контексту, який суттєво впливає на значення слова, включаючи його до складної системи (тексту) в якості одного з елементів цієї системи. Ступінь впливу контексту впливає на те, наскільки певне слово у даному контексті зберігає своє словникове значення, а також зумовлює два протилежні процеси: десемантизацію та конкретизацію. Всі ці особливості перекладач повинен належним чином враховувати у процесі перекладацької діяльності для уникнення неадекватності перекладу.